

Socialdepartementet
s.remissvar@regeringskansliet.se

**Utkast till lagrådsremiss: Ett fönster av möjligheter
– stärkta rättigheter för barn och vuxna i skyddat
boende
– ert diarienummer: S2022/03649**

Förvaltningsrätten har tidigare lämnat synpunkter på betänkandet SOU 2017:112 och promemorian Ds 2020:16. Med hänsyn till de intressen som förvaltningsrätten har att beakta lämnar domstolen nu följande synpunkter på de förslag som presenteras i utkastet till lagrådsremiss.

En insats enligt socialtjänstlagen (2001:453), SoL

Förvaltningsrätten är fortsatt positiv till att skyddat boende regleras i lag och annan författning och tillstyrker att insatsen införs som en boendeinsats som, under frivilliga former, kan beviljas även för ett medföljande barn enligt SoL.

Förvaltningsrätten har tidigare haft synpunkter på att den föreslagna insatsen endast ska kunna erbjudas barn tillsammans med en vuxen vårdnadshavare. Utkastets ståndpunkt i avsnitt 6.1.2. är att behoven hos minderåriga vårdnadshavare bättre kan tillgodoses genom redan befintliga placeringsformer och att placeringen av ett medföljande barn i vissa fall kan ske med stöd av lagen (1990:52) med särskilda bestämmelser om vård av unga, LVU. Förvaltningsrätten vill poängtera att det fortsatt saknas en diskussion i utkastet kring hur situationen ska hanteras när LVU inte är tillämplig och barnet därmed inte kan placeras tillsammans med den skyddsbehövande vårdnadshavaren. *Avsaknaden av en reglering i detta avseende riskerar att leda till ett sämre skydd, eller att skydd helt saknas, för dessa medföljande barn. Det bör därför enligt förvaltningsrättens mening fortsättningsvis övervägas om en särskild reglering behövs för att garantera skyddet för barn till minderåriga vårdnadshavare.*

Placering av barn i skyddat boende när samtycke från båda vårdnadshavarna saknas

Förvaltningsrätten tillstyrker att placeringen av barn i skyddat boende när samtycke från båda vårdnadshavarna saknas regleras i en särskild lag. Förvaltningsrätten är positiv till att den nya lagen utformas med LVU som förlaga på det sätt som föreslås, men med reservation för följande synpunkter.

Förutsättningar för ett barns placering i skyddat boende

Så som utkastets lagtext är formulerad ska ett barn få placeras i skyddat boende om samtycke från den andra vårdnadshavaren saknas. I avsnitt 6.2.3. anges att bedömningen av huruvida ett samtycke från den andra vårdnadshavaren saknas får avgöras i varje enskilt fall, t.ex. utifrån vad vårdnadshavaren har uttryckt eller konkreta omständigheter som socialnämnden har kännedom om. Det anges också att ett lämnat samtycke måste vara allvarligt menat och att det kan komma att finnas situationer där förutsättningarna för placering är uppfyllda trots att vårdnadshavarens inställning inte är klar. Bedömningen av huruvida den andra vårdnadshavarens samtycke saknas har därmed stora likheter med bedömningen av vårdnadshavarnas samtycke vid beredande av vård enligt LVU. Den föreslagna lagtexten skiljer sig dock från motsvarande reglering i LVU och utkastet berör inte orsaken till denna skillnad. Ordalydelsen i regleringen i LVU, dvs. att det kan antas att behövlig vård inte kan ges den unge med samtycke av den eller dem som har vårdnaden om den unge, omfattar också tydligare situationen då ett samtycke inte är allvarligt menat, som berörs i utkastet. *Förvaltningsrätten anser därför att bestämmelsen i den nya lagen istället bör formuleras så att barnet, om övriga förutsättningar i bestämmelsen är uppfyllda, får placeras i boendet tillsammans med vårdnadshavaren, om det kan antas att placeringen inte kan ske med samtycke av den andra vårdnadshavaren.*

Utkastets förslag innebär också att placering i skyddat boende ska kunna ske om det finns en risk för barnets säkerhet eller hälsa. Det är därmed risken för barnet – och inte för den skyddsbehövande vårdnadshavaren – som är avgörande för om placering får ske, även om det som utgångspunkt ska anses finnas en risk för barnets säkerhet eller hälsa om vårdnadshavaren har beviljats insatsen skyddat boende, se avsnitt 6.2.3. I och med att förutsättningarna för lagens tillämpning knyts till risken för barnet på detta sätt finns det också en risk för att tillämpningen många gånger kommer att överlappa med tillämpningen av LVU. *För att överlappningen inte ska bli för stor, och för att markera att den nya lagen även är avsedd att omfatta situationer där LVU inte är tillämplig (jfr rättsfallet HFD 2015 ref. 27), bör det därför övervägas om det i lagtexten krävs ett förtydligande om att risken för barnet inte måste vara direkt utan även kan vara indirekt till följd av risken för vårdnadshavaren.*

Bestämmelser om handläggningen av beslut om omedelbar placering

Om förvaltningsrätten fastställer ett beslut om omedelbart omhändertagande enligt LVU, har socialnämnden fyra veckor på sig från den dag då omhändertagandet verkställdes att ansöka om beredande av vård hos förvaltningsrätten. Förvaltningsrätten får medge förlängning av denna tid, om ytterligare utredning eller någon annan särskild omständighet gör det nödvändigt. I förslaget till ny lag om placering av barn i skyddat boende föreslås att förvaltningsrätten endast ska få förlänga tiden för socialnämndens ansökan efter omedelbart beslut om placering om ytterligare utredning gör det nödvändigt, men inte till följd av någon annan särskild omständighet. Skälen för detta tycks vara att risken för avvikningar vid placering i skyddat boende bedöms vara mindre än vid tillämpning av LVU, se avsnitt 6.2.6. Den föreslagna lagen innebär dock att medföljande barn, oavsett ålder, kan placeras på skyddat boende även om de inte själva samtycker till placeringen. I utkastet diskuteras också den omständigheten att barnen riskerar att hamna i en lojalitetskonflikt mellan föräldrarna och därmed har svårt att se sitt eget bästa. *Till skillnad från vad som anförs i utkastet bedömer förvaltningsrätten därför att det finns en klar risk för att ett barn avviker och håller sig undan efter ett beslut om omedelbar placering. Det är därför motiverat att möjliggöra en förlängning av tiden för socialnämndens ansökan efter omedelbart beslut om placering även om någon annan särskild omständighet gör det nödvändigt (jfr prop. 1989/90:28 s. 111).*

Bestämmelsen om muntlig förhandling

Enligt utkastets lagförslag ska förvaltningsrätten hålla muntlig förhandling i mål om placering i skyddat boende enligt lagen. Motsvarande bestämmelse i LVU omfattar uttryckligen såväl beredande av vård som upphörande av densamma. Samma ordning bör gälla enligt den nya lagen, och det är angeläget att det tydligt framgår av lagtexten. *Bestämmelsen om muntlig förhandling bör därför formuleras så att den även omfattar upphörande av placeringen på motsvarande sätt som gäller för vård enligt LVU.*

Detta svar har beslutats av lagmannen Björn Johansson, rådmannen Karin Granholm, rådmannen Lena Bergsdorf, tf. rådmannen Carolin Persson Munther, förvaltningsrättsfiskalen Saga Henriksdotter och förvaltningsrättsfiskalen Melinda Maxe (föredragande).

Björn Johansson

Kopia till s.sof@regeringskansliet.se